

Arkivsaksnr.:
2022/1218

Dokumentdato:
26.04.2022

Styre:
Fakultetsstyret ved Det humanistiske fakultet

Styresak:
17/22

Møtedato:
10.05.2022

Ph.d.-utdanningsmelding for 2021 fra Det humanistiske fakultet

---

Vedlegg:

- Ph.d.-utdanningsmelding for 2021 fra Det humanistiske fakultet
- Bestilling fra FIA til fakultetene (2021/19673)
- Bestilling fra HF til grunnenhetene
- Grunnenhetenes ph.d.-utdanningsmeldinger

Bakgrunn:

Det humanistiske fakultet mottok bestilling av ph.d.-utdanningsmelding for 2021 i brev fra Forsknings og innovasjonsavdelingen (FIA), datert 09.12.2020. Bestillingen ble videreformidlet til grunnenhetene i et eget brev datert 02.02.2021, der de blir bedt om å sende inn egne ph.d.-utdanningsmeldinger. Grunnenhetenes frist ble satt til 16. mars. Sammen med enhetsvise dialogmøter gjennomførte i uke 13 og 14 ligger disse lokale meldingene til grunn for fakultetets ph.d.-utdanningsmelding for 2021.

Meldingen ble lagt frem for programstyret for ph.d.-programmet ved Det humanistiske fakultet til orientering i møte 4. mai.

Forslag til vedtak:

Fakultetsstyret ta ph.d.-utdanningsmeldingen for 2021 fra Det humanistiske fakultet til etterretning.

Camilla Brautaset
dekan

Kim Ove Hommen
fakultetsdirektør

Ph.d.-utdanningsmeldingen 2021 – Det humanistiske fakultet

Fakultetet har videresendt FIAs bestilling til alle grunnenhetene, og bedt om at det sendes inn skriftlige ph.d.-utdanningsmeldinger innen 16. mars. Alle enhetene leverte sine meldinger, og på bakgrunn av disse har fakultetsledelsen gjennomført dialogmøter i uke 13 og 14.

Til dialogmøtene ble følgende punkter prioritert for forskerutdanningen, i tillegg til tema fra enhetenes meldinger som trengte oppfølging:

- Vurdering av gjennomstrømming i ph.d.-utdanningen og eventuelle tiltak.
- Rutiner for oppfølging av fremdriftsrapportering.
- Karriereutvikling og utvikling av veiledningskompetanse

Fakultetet planlegger også dialogmøte med KMD i tråd med samarbeidsavtalen.

Opptak, gjennomstrømning, disputaser, underkjenninger og frafall – beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne

HF har en nedgang i 2021 i forhold til 2020 både i opptaket av nye kandidater og gjennomførte disputaser. I 2021 ble det tatt opp 11 kandidater til programmet, mot 13 i 2020 og 24 i 2019 (inkluderer også KMD). Av de elleve kandidatene er åtte eksternfinansierte. Det ble gjennomført 16 disputaser i 2021, hvorav én etter andre gangs innlevering, mot 14 disputaser i 2020 og 20 i 2019. Syv av de disputerte leverte innen normert tid, og ti leverte innen fem år. Vi hadde to underkjenninger, og to anbefalinger om mindre omarbeidelse (begge ledet til godkjenning). Én har trukket seg fra programmet og vi har avsluttet studieretten til sju kandidater etter at finansieringen var utløpt.

	2017	2018	2019	2020	2021
Opptak	21	30	24	13	11
Oppnådde grader	21	20	21	14	16
Gjennomstrømning (innen 5 år)	13 (62%)	13 (65%)	15 (75%)	9 (64%)	10 (63%)
Underkjenninger	3	2	2	2	2
Frafall/avsluttet	5	1	19	5	8
Gamle avtaler (eldre enn fem år)	58	71	4	41	29

Data fra DBH og FS.

I 2020 og 2021 er opptaket til programmet spesielt lavt. Dette skyldes i hovedsak at det har vært få ledige stipendhjemer. (Flertallet av de utlyste stillingene har vært prosjektfinansierte.) En del av forklaringen er forlengelser på grunn av pandemien. I 2022 vil opptaket imidlertid øke betydelig, og fakultetet har for øyeblikket 22 stipendiatstillinger under ansettelse (ikke medregnet eksternfinansierte stillinger).

Programstyret satte høsten 2021 ned en arbeidsgruppe som gikk gjennom opptakskravene til ph.d.-programmet, samt tilhørende retningslinjer og rutiner. Arbeidsgruppen fikk som mandat å gjennomgå sammenhengen mellom opptakskravene i UiB forskrift og opptakskravene i fakultets program, særlig

med hensyn på i hvilken grad programmets krav går utover forskriftens krav. Arbeidsgruppen skulle videre vurdere hvorvidt eksisterende opptakskrav er hensiktsmessig for god rekruttering. Rapporten fra arbeidsgruppen ble lagt frem for programstyret i april 2022. Anbefalingene i rapporten er videresendt fakultetsstyret.

HF har over tid hatt stabilt svak gjennomstrømning i ph.d.-programmet, og programstyret har økt fokus på virkemidler for å motvirke tendensen. Selv om både midtveisevaluering og fremdriftsrapportering oppleves som gode tiltak, er det en erkjennelse av at tallene fortsatt er for dårlige. Programstyret har nylig hatt en gjennomgang av rutinene for oppfølging av fremdriftsrapportering (og særlig bruk av oppfølgingssamtaler). For at rapporteringen skal oppleves som meningsfull, har ph.d.-kandidatene behov for mer systematisk tilbakemelding på svarene sine, også i tilfeller hvor de ikke ber om oppfølgingssamtaler. Det er også nødvendig å sikre at riktige personer på instituttnivå har tilgang til fremdriftsrapportene og at rapportene behandles innen rimelig tid. Fremover er det spesielt viktig å bruke fremdriftsrapportene til å følge opp det høye antallet kandidater som har vært i programmet mer enn fem år.

Et planlagt tiltak for å bedre gjennomstrømningen er mer systematisk veilederopplæring. Fakultetet vil legge til rette for et eget kurstilbud tilpasset våre behov, som et supplement til veilederopplæringen som grunnenhetene allerede tilbyr (f.eks. veilederforum). I tillegg vil det i større grad oppfordres til å benytte eksisterende UPED-tilbud om veiledning.

Fakultetet planlegger også en gjennomgang av hvordan pliktarbeidet brukes på grunnenhetene. Formålet er å sikre at pliktarbeid ikke går på bekostning av avhandlingsarbeidet, men tvert imot fremmer kandidatens kompetanse og karrieremuligheter.

Programstyreleder har jevnlig møter med stipendiatororganisasjonen STIP-HF for å orientere om forskerutdanningssaker og få innspill til pågående prosesser og forslag til forbedringer. Programstyret støtter også STIP-HFs fagsosiale initiativer. I 2021 er det blitt organisert to temadager for ph.d.-kandidatene ved fakultetet: *PhD and mobility* (vår 2021) og *What is the future of the PhD education?* (høst 2021). Nok en temadag er planlagt for våren 2022.

Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak

HF har fulgt opp utfordringene med bedømmelseskomiteenes bruk av mindre omarbeidelse, og dokumentene *Rutine for bedømmelse av ph.d.-avhandlinger Det humanistiske fakultet, Universitetet i Bergen*, fra 2019, og *Veileder for behandling av anbefaling om mindre omarbeiding av innlevert ph.d.-avhandling ved Det humanistiske fakultet* ble oppdatert. Veilederen er nå oppdatert for å samsvare med rutinebeskrivelsen i tillegg til at det tydeligere er presisert hvilke dokumenter bedømmelseskomiteen skal utarbeide og sende fakultetet. Fakultetets opplevelser av mindre omarbeidelser har vært positive, og to kandidater har fått godkjent avhandling etter mindre omarbeidelse.

Korona-pandemiens påvirkning på ph.d.-utdanningen ved fakultetet

Kandidatene ble også i 2021 sterkt påvirket av pandemien, om enn i noe mindre grad enn i 2020. Vi observerer store individuelle forskjeller, og ser at kandidatenes samarbeid med utlandet møtte størst utfordringer. Utfordringene var knyttet til nettverksbygging, datainnsamling, feltarbeid, og arkiv- og biblioteksamarbeid. Noen stipendiater fikk tilgang til større eller mindre deler av materialet sitt i 2021, andre måtte utsette nødvendige reiser til 2022, og noen få har omdefinert prosjektene sine.

Emnene i vitenskapsteori og etikk VITHF900 og VITHF905 i ph.d.-programmets opplæringsdel gikk digitalt fra januar 2021. Emneansvarlig rapporterer at omleggingen var krevende for emner som i høy grad er basert på diskusjon mellom kandidatene. Undervisningsopplegget ble til en viss grad tilpasset for å passe et digitalt format. Øvrige emner i overførbare ferdigheter gikk som normalt høsten 2021.

Fakultetet har vært i dialog med stipendiatene og stipendiatororganisasjonen STIP-HF om koronarelaterte forlengelser. Fakultets ph.d.-kandidater har uttrykt et behov for tydeligere kommunikasjon om hvilke rettigheter og regler som gjelder for koronarelaterte forlengelser.

Kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetet

Fakultetets ph.d.-kandidater bidrar med verdifull og nyskapende forskning. I tillegg til egen forskning i avhandlingsarbeidet, deltar våre ph.d.-kandidater i større prosjekter, forskergrupper og forskningsbasert undervisning. Ifølge data fra Kandidatundersøkelsen 2017-2021 publiserer 55% av våre kandidater fagfellevurderte artikler eller monografier som et resultat av sin forskning. Fakultetet ønsker imidlertid å tilrettelegge for økt publisering, blant annet ved å styrke kjennskapen til relevante publikasjonskanaler og fagfellevurderingsprosessen. Økt fokus på publisering er også viktig for å fremme kandidatenes karrieremuligheter.

Fremover vil fakultetet legge større vekt på at kandidatene som tas opp til ph.d.-programmet innlemmes i aktive fagmiljøer med relevant forskningsprofil. Derfor er det også viktig å knytte ph.d.-kandidatene til forskergrupper. Tilhørigheten til forskergruppene skal sikre at kandidatene får trening i å presentere og diskutere forskningen sin, at de får utviklet relevante nettverk, at det blir tilrettelagt for karriereutvikling og deltakelse i prosjektutvikling. I samledataen for Kandidatundersøkelsen 2017-2021 svarer 71% av HF's ph.d.-kandidater at de har deltatt i en forskergruppe i løpet av utdanningsløpet. I fakultets forskergruppesatsing 2023-2025 vil det være et kriterium for tildelinger at forskergruppene har planer for integrering av yngre forskere og særskilt ph.d.-kandidater.

Fakultetet tar sikte på å videre integrere ph.d.-kandidatene i forskningsmiljøene ved å invitere dem til de årlige søkerseminarene. Seminarene gir opplæring i prosjekt- og søknadsutvikling for vitenskapelige ansatte, og vil gi kandidatene en mulighet til å bli kjent med viktige prosjektinitiativer og karrieremuligheter.

De fleste av fakultetets kandidater deltar også i forskerskoler og nasjonale eller internasjonale ph.d.-nettverk.

Fakultetenes systematiske kvalitetsarbeid

Fakultetet har gode erfaringer med UiBs kvalitetssystem for ph.d.-utdanningen ved UiB. Programstyret har arbeidet for å informere grunnenhetene om reviderte retningslinjer og nettsider for kvalitetssystemet. Arbeidet med et årshjul for fakultetet har tatt sikte på å skape økt bevissthet om de sykliske prosessene, samt roller og ansvar i kvalitetsarbeidet.

Programstyret fulgte i 2021 opp fremdriftsrapporteringen for 2020, og alle enheter ble bedt om å gi en muntlig orientering om hvordan rapportene ble fulgt opp lokalt. Erfaringsutvekslingen hadde som formål å bidra til best mulig praksis ved alle enheter, og harmonisere praksisen ved fakultetet som helhet. Fakultetet benyttet også gjennomgangen til å vektlegge grunnenhetenes ansvar for å utnytte potensialet i framdriftsrapportene til å styrke veilederansvaret. Fakultetet setter også pris på at det nå er utarbeidet retningslinjer for gjennomføring av oppfølgingssamtale for kandidater som ikke har et arbeidsforhold ved UiB.

Det humanistiske fakultet har retningslinjer for hvordan midtveisevalueringen skal gjennomføres for hver kandidat. Midtveisevalueringene gjennomføres som hovedregel med kandidat, hovedveileder, representant fra ledelsen og en faglig leser. Innenfor de generelle rammene har instituttene mulighet til å gjøre lokale tilpasninger. Instituttene stiller for eksempel noe ulike krav til hvor mye tekst som skal legges frem ved midtveisevaluering. Både programstyret og ph.d.-kandidatene rapporterer om positive erfaringer med midtveisevaluering. I tillegg til midtveisevaluering får alle kandidater ved HF tilbud om et sluttseminar/mesterklasse (et seminar hvor en ekstern fagfelle diskuterer innleverte arbeider i den avsluttende fasen av avhandlingsarbeidet). Dette er et tilbud og er ikke obligatorisk, men fakultetet ønsker at alle kandidatene benytter seg av tilbudet.

Instituttene holder medarbeidersamtaler med ph.d.-kandidatene, og tre av fire institutter har gjennomført samtaler med alle eller de fleste kandidatene. Ett institutt har hatt særlige utfordringer med å få gjennomført medarbeidersamtaler i 2021 på grunn av utskiftninger i ledelsen, og dette har også ledet til at færre kandidater har hatt medarbeidersamtale. Fakultetet anser medarbeidersamtalene som særlig viktige i den videre oppfølgingen av det systematiske kvalitetsarbeidet.

Opplæringsdelen

Evaluering av rammene og emneporteføljen

Det humanistiske fakultet forsøkte i 2021 å få på plass en engelskspråklig versjon av emnet PHDOF901. Emnet inngår i et emnetilbud i overførbare ferdigheter, som er en obligatorisk del av utdanningsplanen for fakultetets ph.d.-program, og har blitt tilbudt via en emneansvarlig med midlertidig ansettelse. Den emneansvarlige har ikke ønsket å tilby kurset på engelsk på grunn av manglende språkkompetanse. Fakultetet har dermed henvendt seg til Det psykologiske fakultet for å undersøke muligheten for at de kan ta over driften av emnet, men har ikke lyktes med å få en endelig avklaring.

Fakultetet har ønsket å styrke emneporteføljen knyttet til overførbare ferdigheter og inviterte i 2021 alle enhetene til å komme med forslag til nye emner på området. Det kom inn en rekke forslag, og

programstyret vurderer nå forslagene i lys av behovet og ressursituasjonen på fakultetet. Programstyret har også dialog med stipendiatororganisasjonen STIP-HF om innspill til eksisterende emneportefølje og mulige utvidelser.

Fakultetet erkjenner at emnetilbudet knyttet til overførbare ferdigheter er for begrenset, gitt at det er et obligatorisk krav i programmet. I 2022 vil programstyret arbeide videre med opplæringsdelen for å finne en løsning, enten ved å utvide emneporteføljen eller alternativt å avvike det obligatoriske kravet. I dag er det kun Det humanistiske fakultet som har dette kravet i sitt ph.d.-program, og i møte med det nye tilbudet fra UiB Ferd må det også nærmere overveininger til for å avklare hva slags tilbud som eventuelt bør utvikles lokalt.

Emnetilbudet i vitenskapsteori og etikk ble lagt om i 2020 og SVT opprettet to nye emner. Samtidig bestemte programstyret at det gamle tilbudet skulle videreføres til den nye ordningen var godt implementert. Erfaringene fra 2021 viste imidlertid at ingen valgte å benytte seg av det nye tilbudet. Dette vil selvsagt tas med i betrakningen når omfanget av SVTs emnetilbud skal evalueres i sin helhet en gang før 2024.

Emneevaluering

HF har få faste emner i sin emneportefølje. Det dreier seg om 3 emner knyttet til vitenskapsteori og etikk, og to emner i overførbare ferdigheter. SVT evaluerer alle sine emner internt. Emnetilbudet i overførbare ferdigheter blir evaluert av de emneansvarlige.

Programevaluering

Det er planlagt programevaluering i 2023/24.

Fakultetene

Referanse

2021/19673-MARIEI

Dato

09.12.2021

Ph.d.-utdanningsmeldingen 2021

Som en del av arbeidet med universitetets ph.d.-utdanningsmelding, ber vi om at det utarbeides meldinger for de fakultetsvise ph.d.-programmene. Dette gjelder både de vitenskapelige ph.d.-programmene og ph.d.-programmet innen kunstnerisk utviklingsarbeid. Vi finner det naturlig at ph.d.-programmenes meldinger blir behandlet av de respektive programstyrene.

Ph.d.-utdanningsmeldingen bør ikke være lengre enn fem sider. Vi ber om at punktene nedenfor omtales:

- Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak
- Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall – beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne
  - o Hvis gjennomstrømmingen har vært svakere enn ønskelig, ber vi om at bakgrunnen for dette kommenteres
- Korona-pandemiens påvirkning på ph.d.-utdanningen ved fakultetet. Punkter som kan omtales er forsinkelser, forlengelser, opptak, veiledning, datainnsamling, opplæringsdelen, internasjonale nettverk, mv.
- Kandidatens bidrag til forskningen ved fakultetet. Forhold som kan omtales:
  - o Strategiske vurderinger som gjøres ved ansettelse og opptak av kandidater
  - o Hvordan kandidatene utfyller allerede eksisterende forskningsfelt
  - o Graden av nyskapende forskning
- Fakultetenes systematiske kvalitetsarbeid. Forhold som kan omtales:
  - o Oppfølging av fremdriftsrapporter
  - o Midtveisevaluering
  - o Gjennomføring av medarbeider- eller oppfølgingsamtaler med ph.d.-kandidatene ut over ordinær veiledning
  - o Opplæringsdelen
    - Evaluering av rammene og emneporteføljen
    - Emneevalueringer
  - o Programevaluering

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Forsknings- og innovasjonsavdelingen
Telefon +4755584980
post@uib.no

Postadresse
University of Bergen,
Postbox 7800
NO-5020 BERGEN

Besøksadresse
Jekteviksbakken 31
Bergen

Saksbehandler
Marie Eide
55584963

- Hvis det har blitt gjennomført en evaluering av ph.d.-programmet, omtal evalueringen og hva denne viste, inkludert en omtale av plan for oppfølging
- Hvis det ikke har blitt gjennomført en evaluering, foreligger det en plan for når fakultetet skal gjennomføre en programevaluering?

Meldingene danner et viktig grunnlag for kvalitetsarbeidet ved ph.d.-utdanningen ved UiB.

Frist for innlevering settes til 20. mai 2022. Ph.d.-utdanningsmeldingen vil bli behandlet i UiB sitt forskningsutvalg før endelig behandling i universitetsstyret.

Vennlig hilsen

Benedicte Løseth
avdelingsdirektør

Marie Eide
seniorrådgiver

Kopi
Universitetsdirektørens kontor

Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap
Institutt for filosofi og førstesemesterstudier
Senter for kvinne- og kjønnsforskning
Institutt for fremmedspråk
Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier
Senter for vitenskapsteori

Referanse

2022/1218-ELAK

Dato

02.02.2022

Bestillingsbrev - Ph.d.-utdanningsmeldingen HF 2021

Som en del av arbeidet med fakultetets ph.d.-utdanningsmelding, ber vi om at det utarbeides egne meldinger for grunnenhetene.

Ph.d.-utdanningsmeldingen bør ikke være lengre enn fem sider. Vi ber om at punktene nedenfor omtales:

- Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak
- Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall:
  - Beskrivelse av årets tall og utviklingen i tallene
  - Kommenter bakgrunnen for tallene
  - Vurder nåværende status og gi en beskrivelse av gjennomførte og planlagte tiltak.
  - Kandidatens bidrag til forskningen ved grunnenheten. Forhold som skal omtales:
    - Graden av nyskapende forskning
    - Publisering
    - Prosjektdeltagelse
    - Deltagelse i forskergrupper
    - Strategiske vurderinger som gjøres ved ansettelse og opptak av kandidater
    - Hvordan kandidatene utfyller allerede eksisterende forskningsfelt
- Grunnenhetenes systematiske kvalitetsarbeid. Forhold som skal omtales:
  - Oppfølging av fremdriftsrapporter
  - Midtveisevaluering
  - Sluttseminar
  - Veiledning og kvalitetsarbeid med veiledning
  - Karriereveiledning og gjennomføring av medarbeider- eller oppfølgingssamtaler med ph.d.-kandidatene ut over ordinær veiledning
  - Deltagelse i ph.d.-programmets opplæringsdel
  - Deltagelse i forskerskoler
  - Gjennomførte ph.d.-emner og -kurs i regi av grunnenhetene

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

- Kvalitetssikring av ph.d.-emner og -kurs i regi av gunnenhetene
- Korona-pandemiens påvirkning på ph.d.-utdanningen ved fakultetet. Punkter som *kan* omtales er forsinkelser, forlengelser, opptak, veiledning, datainnsamling, opplæringsdelen, internasjonale nettverk, mv

Meldingene danner et viktig grunnlag for kvalitetsarbeidet ved ph.d.-utdanningen ved UiB.

Enhetenes frist for innlevering settes til 16. mars 2022.

Videre prosess:

- Frist for levering av grunnenhetenes meldinger: 16. mars
- Dialogmøter med enhetene: ikke fastsatt/koordineres med studiesiden
- Behandling i FFU – 6. april
- Behandling i fakultetsstyret – 10. mai
- Oversending til FIA – 20. mai

Vennlig hilsen

Ole Thomassen Hjortland
prodekan

Inger Marie Hatløy
del. seksjonsleder

Ph.d.-utdanningsmelding for Institutt for fremmedpråk (IF) 2021

Forskerskolen i lingvistikk og filologi

Ph.d.-kandidatene ved IF har fått tilbud om opplæring i regi av våre to forskerskoler, Forskerskolen i lingvistikk og filologi og Forskerskolen i litteratur, kultur og estetiske fag. Disse forskerskolene er organisert i samarbeid med Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studer (LLE).

Forskerskolen i lingvistikk og filologi arrangerte åtte lunsjseminarer, der kandidatene la fram egne forskningsresultater, og to sluttseminar (for Juliane Tiemann og Kimberly Skjelde). Andre arrangementer i forskerskolens regi var konferansen NoSliP, som ble arrangert digitalt av medlemmer av forskerskolen. Konferansen ble finansiert av den nasjonale forskerskolen LingPhil. Temaet for konferansen var språkvariasjon, med fokus på syntaks og morfologi.

Forskerskolen gjennomførte også et skriveseminar (Scientific Writing Workshop) med Shanley Allen som instruktør. I tillegg arrangerte Tori Larsen (medlem av forskerskolen) og hennes veileder Christer Johansson, kurset Dynamic Syntax, med finansiering fra den nasjonale forskerskolen.

Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall

To nye kandidater ble rekruttert i 2021. Sammenlignet med 2020, hadde IF en oppgang i antallet disputaser. I 2021 ble det gjennomført fem disputaser, mot tre i 2020. Disse kandidatene disputerte i 2021:

- Marta Sanchez-Salva
- Raaes Calafato
- Ann Cathrin Øverlid-Corrales
- Gunn Inger Sture
- Bodil Moss

Én av disse kandidatene har stått i programmet siden 2010.

Koronarestriksjonene varierte i omfang i løpet av året. Konferanser og emner ble holdt digitalt. Disputasene ble enten arrangert heldigitalt eller som hybridarrangementer. IF hadde ingen underkjenninger i 2021.

Forskning

Stipendiatene ved IF er tilknyttet ulike forskergrupper og fagfelt, og bidrar til disse miljøene med å blant annet publisere vitenskapelige arbeider, og ved å holde innlegg på ulike konferanser. Flere av IFs stipendiater publiserte artikler på nivå 1 og nivå 2 i 2021. Flere av kandidatene er knyttet opp mot forskningsprosjekter. Eksempler på dette er CanCode, ReVISION, Nasjonale prøver i engelsk, CLIMLIFE, Multilingualism on my Mind og Aldring i kulturhistorisk perspektiv. Disse

forskningsprosjektene handler om samfunnsaktuelle spørsmål med forankring i UiBs satsingsområder klima og migrasjon.

IF er med på å bygge opp et samfunnsaktuelt forskningsmiljø innen arabiskfaget med fokus på sharialovgivning (CanCODE). Prosjektet er finansiert av Trond Mohn Stiftelse. Det vil bli utlyst en stilling (delt med AHKR) når prosjektperioden går ut. CLIMLIFE og Aldringsprosjektet bygger på langvarige forskningsinnsatser ved IF.

IF lyste ut fem stipendiatstillinger høsten 2021. Det ble vurdert å knytte noen av disse stillingene til eksisterende eller nye prosjekter, slik vi gjorde i 2018. Instituttrådet gikk ikke inn for dette og det ble en åpen utlysning. Søkere har meldt seg innen alle IFs språkfag og disipliner.

Systematisk kvalitetsarbeid

Oppfølging av fremdriftsrapporter

Rapportene fra kandidater og veiledere blir gjennomgått av forskningskoordinator og forskerutdanningskonsulent. Dersom noe av innholdet trenger videre oppfølging, blir dette fulgt opp. Forskningskoordinator og forskerutdanningskonsulent har kalt inn til oppfølgingssamtale for de som har meldt at de ønsker det.

Midtveisevaluering

Det overordnede målet med midtveisevalueringen er å øke sjansene for at kandidaten gjennomfører ph.d.-løpet på normert tid. Midtveisevalueringen gir en god anledning til å vurdere stipendiatens progresjon, og til å sette inn tiltak dersom dette er hensiktsmessig. Det ble gjennomført to midtveiseevalueringer ved IF i 2021.

Kandidater varsles i god tid om midtveisevalueringen. De som er tatt opp i den gamle ordningen, får velge om de vil legge frem en del av avhandlingen sin. For de som leverer inn en tekst, ser evalueringen slik ut:

- Diskusjon av innlevert tekst med ekstern leser (20-30 min.)
- Gjennomgang og diskusjon av kandidatens og veilederens rapporter med begge til stede (prosjektets fremdrift, pliktarbeid, veiledning)
- Diskusjon med kandidaten (andre forhold)
- Oppsummering og evt. forslag til tiltak

Sluttseminar

Sluttseminar er et tilbud til stipendiatene. Stipendiater som vil benytte seg av tilbudet, tar kontakt med den aktuelle forskerskolen. Kandidaten/veileder foreslår mester. Forskerskolen tar seg av det praktiske arrangementet og en av forskerskolens ledere leder seminaret.

Koronapandemiens påvirkning på ph.d.-utdanningen ved fakultetet

Flere kandidater ved IF melder at de har blitt forsinket med datainnsamling og planlagte forskeropphold ved utenlandske institusjoner. Det er usikkert om det vil forsinke innleveringer. Pandemien har ikke påvirket opptaket.

Ph.d.-utdanningsmeldingen 2021

Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studium

1. Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak

Økt søkelys på veiledning var noe LLE pekte på som et mulig tiltak for å bedre trivsel og gjennomstrømming i forrige ph.d.-utdanningsmelding. I instituttets strategiplan, vedtatt høsten 2021, ble det på bakgrunn av dette bestemt at en skulle starte opp med veilederforum.

Vi er nå i gang med å ansette ni nye stipendiater, og vil knytte oppstarten av veilederforumet til oppstarten av de nye stipendiatene. Nytt av 2021 var også å prioritere medarbeidersamtaler med alle kandidatene, noe som viste seg å være vellykket.

Utover et fortsatt fokus på veiledning og gjennomføring av medarbeidersamtaler, fortsetter instituttet å forbedre og konsolidere de øvrige tiltakene og rutinene vi allerede har.

2. Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall

2.1 Tall og litt om tallene

Instituttet fikk fire nye ph.d.-kandidater i 2021. Tre er ansatt på prosjekter finansiert av Forskningsrådet og én er tatt opp med finansiering gjennom ordningen Offentlig sektor-ph.d. Én kandidat fikk underkjent avhandlingen, én ble anbefalt å foreta mindre omarbeidinger og disputerer nå i mars 2022, og to kandidater disputerte – den ene på overtid og den andre etter en andre gangs innlevering. 2021 var et år med usedvanlig få disputaser for instituttet, selv om 2020 også var magert (tre disputaser). Noe av dette kan forklares med underkjenningen og tilfellet med mindre omarbeidinger, noe kanskje også på grunn av koronaforlenginger. Vi hadde imidlertid flere innleveringer i 2021, og bare i løpet av våren 2022 ligger det an til fire disputaser. Flere innleveringer er også planlagt å skje i løpet av våren, og det er sannsynlig at det også blir to, kanskje tre disputaser i løpet av høsten. Dette tyder på at «2021-duppen» var et særskilt tilfelle, ikke en trend. Om en skal trekke frem noe som kan være tankevekkende, er det kanskje dette med underkjenning og mindre omarbeidinger, særlig om en anser den nye paragrafen om mindre omarbeidinger som et middel for å unngå det som ellers ville blitt en

underkjenning. Hadde paragrafen ikke eksistert, og prosjektene som ble anbefalt mindre omarbeidinger blitt underkjent, hadde instituttet hatt tre underkjenninger de siste to årene¹. Kanskje dette er noe å følge med på videre, altså om komiteene bruker mindre omarbeidinger på den måten vi ønsker.

2.2 Kandidatens bidrag til forskning ved grunnenheten, publisering, prosjektdeltakelse, forskergrupper og forskningsfelt

Ph.d.-kandidatene er viktige for forskningen ved instituttet. Som nevnt i fjorårets ph.d.-utdanningsmelding, har instituttet ikke ansatt stipendiater på åpne utlysninger siden 2018, noe som betyr at de siste 13 stipendiatene vi har tatt opp på programmet enten er ansatt på prosjekt, er tatt opp på ordninger som offentlig sektor-ph.d., eller er ansatt på bakgrunn av strategiske satsinger. Instituttets inntrykk er at kandidatene som regel blir godt integrert i forskergruppene ved instituttet, men det varierer fra fag til fag hvor aktive forskergruppene er. De fleste ph.d.-kandidatene deltar også i faggruppemøter, og stipendiater på prosjekter har i tillegg møter i prosjektgruppene. I 2021 publiserte syv ph.d.-kandidater ved instituttet artikler. På bakgrunn av dette er det åpenbart at stipendiatene våre gir viktige bidrag til allerede eksisterende forskning og til satsingsområder ved instituttet.

Noen fall av utilstrekkelig integrering har blitt notert, og koronaisolasjonen har til dels hatt negative virkinger på det lokale forskningssamarbeid, og særlig på stipendiatenes evne til å realisere de enkelte prosjektene. Selv om gjennomføring på normert tid og et blikk på dimensjonering av prosjektet er viktige punkt i ansettelsesprosessene av ny ph.d.-kandidater, kan det hende at dette bør få enda større plass, særlig under intervjuene.

På tross av det verdifulle bidraget stipendiatene gir til forskningsprosjekter og strategiske satsinger, vil vi understreke at vi er svært glade for at vi i 2022 får ansette ni nye stipendiater på bakgrunn av åpne utlysninger. Det bør tilstrebes en blanding av de mer «styrte» prosjektene og de mer «åpne».

3. Grunnenhetenes systematiske kvalitetsarbeid

Som det ligger i overskriften, er dette et systematisk arbeid og det har ikke vært omfattende endringer i rutine og retningslinjene i 2021, med unntak av en stor forbedring når det kommer til gjennomføring av medarbeidersamtaler.

---

¹ Vi hadde én underkjenning i 2021, én anbefaling om mindre omarbeidinger i 2020 og én i 2021.

3.1 Fremdriftsrapportering, midtveiseevaluering og sluttseminar

Instituttet har tidligere hatt praksis med at alle ph.d.-kandidater får tilsendt en e-post eller får muntlig tilbakemelding på framdriftsrapporten – uavhengig av om det er meldt om problemer eller er bedt om et møte. Men i sammenheng med at instituttet har satset på å gjennomføre medarbeidersamtaler med alle kandidatene, ble framdriftsrapportene i år heller adressert på medarbeidersamtalene. Kandidater eller veiledere som hadde bedt om et møte eller hadde meldt fra om problemer, ble imidlertid kontaktet kort tid i etterkant av mottatt fremdriftsrapport. Denne ordningen har fungert greit, men i ettertid ser vi at mange da ikke fikk tilbakemelding på framdriftsrapporten før nesten et år etter rapportering. Dette er ikke nødvendigvis problematisk, men kan være med på å underbygge stipendiatenes oppfatning av at rapportene ikke blir lest/fulgt opp. Et tiltak som enkelt vil kunne bøte på dette, er at forskningskoordinator/ph.d.-koordinator sender ut en felles e-post til alle kandidatene hvor en takker for rapportene, informerer om at de er lest og at de vil bli fulgt opp i medarbeidersamtaler eller egne møter, om nødvendig.

Midtveiseevalueringen har ikke endret seg siden forrige rapportering. Det betyr at kandidat, veileder, forskningskoordinator, ph.d.-koordinator og en leser fra fagmiljøet deltar. I forkant av møtet, leverer kandidaten inn rundt 50 sider tekst fra avhandlingen, som vedkommende får tilbakemelding på, særlig fra leseren som fortrinnsvis også har særlig kompetanse på området. Forskningskoordinator leder møtet og kommer med innspill til rapportene som blir sendt inn av både veileder og kandidat. Instituttet ser på midtveiseevalueringen som et viktig tiltak for å fange opp manglende progresjon og eventuelle problemer, men også som et verktøy for å motivere kandidatene ved å gi dem tilbakemeldinger og vise interesse for prosjektet. Et moment – som selvsagt ikke gjelder alle, men kanskje mange nok til at det er verdt å nevne – er kandidatene som knapt har kommet i gang med skrivingen, og følgelig sliter med å levere rundt 50 sider tekst. Møtet blir sånn sett en god motivasjon for å komme i gang med skrivingen.

Selv om ansvaret for å komme i gang med skrivingen naturlig nok ligger på kandidatene, kan det hende at et veilederne bør stille strengere krav til regelmessig innlevering av tekst. Det kan også hende at instituttet må tydeliggjøre hvilke forventninger en har til veilederne. Sluttseminaret har, i likhet med midtveiseevalueringen, samme format som ved forrige rapportering. Alle kandidatene skal få tilbud om sluttseminar når de nærmer seg slutten av perioden. Ved LLE er det de lokale forskerskolene som arrangerer seminarene. Det blir også informert og oppfordret til å ha sluttseminar på midtveiseevalueringene. Kommentatoren eller

mesteren er i de aller fleste tilfellene ekstern, noe som gir et verdifullt utenfra-perspektiv. Inntrykket er at både kandidater og veiledere setter pris på tilbudet, og at mange også benytter seg av det.

3.2 Veiledning og kvalitetsarbeid med veiledning

I forrige melding påpekte vi at oppfølging av veiledning er noe vi kan bli bedre på, gjerne med fakultetet på laget. Som tidligere nevnt, planlegger instituttet å starte opp med veilederforum i etterkant av opptaket av de ni nye ph.d.-kandidatene. Hvilken form dette veilederforumet skal ta, er fortsatt uavklart.

Det er mulig at instituttet bør være tydeligere på at vi forventer – og ikke minst støtter – at veilederne stiller krav til kandidatene sine om jevnlig innlevering av tekst og oppdatering av progresjonen i prosjektet. Når dette er sagt, er hovedinntrykket at kandidatene våre er fornøyde med veilederne, og at veilederne som regel følger opp kandidatene på en god og samvittighetsfull måte.

3.3 Karriereveiledning, gjennomføring av medarbeidersamtaler og andre samtaler

Gjennomføring av medarbeidersamtaler for ph.d.-kandidatene (som er ansatt ved LLE) har nok vært instituttets viktigste tilskudd til kvalitetsarbeidet i 2021. Det har vært en uttalt prioritet fra instituttledelsen, og det er forskningskoordinator som har gjennomført samtalene. Vi har fått flere positive tilbakemeldinger fra kandidatene, og forskningskoordinator, som har gjennomført samtalene, har også fanget opp uklarheter og problemer som det ikke har blitt meldt om i f. eks fremdriftsrapportene. Instituttet har mange kandidater, og selv om det er arbeidskrevende å gjennomføre medarbeidersamtaler med alle, vil instituttet fortsette å jobbe for at kandidatene skal bli innkalt til dette årlig.

Vi har ikke hatt egne møter om karriereveiledning, men dette er noe en gjerne har kommet inn på i medarbeidersamtalene. Etersom vi i 2021 var klar over at UiB Ferd snart skulle åpne, har det kanskje heller ikke vært en prioritet å ha egne møter om karriereutvikling.

Instituttet gjennomfører også sluttsamtaler med alle kandidatene som nærmer seg innlevering. Her tar en opp spørsmål knyttet til innlevering, disputas, eventuelle forlenging av periode i ph.d.-programmet og andre ting som måtte dukke opp. Det er ph.d.-koordinator som gjennomfører disse samtalene, noen ganger med veileder til stede.

3.4 Deltakelse i forskerskoler og i ph.d.-programmets opplæringsdel

LLE og Institutt for fremmedspråk samarbeider om å drifte to lokale forskerskoler; Forskerskolen i litteratur, kultur og estetiske fag, og Forskerskolen i språkvitenskap og filologi. Nye kandidater blir lagt til i forskerskolenes e-postlister og får tilbud om å være med på møtene her. I møtene legger kandidatene gjerne frem tekstutdrag, men en diskuterer også karrieremuligheter, artikkelskriving og andre ting etter innspill fra stipendiatene. Tilbudet varierer nok etter hvem som til enhver tid leder forskerskolene. Det er forskerskolene som er ansvarlige for å arrangere sluttseminar for kandidatene ved de to instituttene.

LLE er også partner i den nasjonale nettverksforskerskolen Tekst, bilde, lyd, rom (TBLR) Fortolkning og teoriutvikling. Inntil Forskningsrådet avsluttet finansieringen for den Nasjonale forskerskolen LingPhil sommeren 2021, benyttet mange av stipendiatene våre innen lingvistik og språkvitenskap seg av tilbudene herfra. Instituttet har støttet en ny søknad om nasjonal forskerskole i lingvistik og språkvitenskap som ble levert i 2021. Utover de nevnte forskerskolene deltar kandidatene våre i andre aktuelle forskerskoler som ATTR, WNGR II med flere. Inntrykket er at det gjerne er veileder eller andre ph.d.-kandidater innenfor samme disiplin som tipser om hva som kan være interesse.

I 2021 ble det avholdt tre ph.d.-kurs etter at enkeltpersoner søkte og fikk tildelt midler fra forskerskolen Lingphil. Kursene var *Dynamic Syntax* (Christer Johansson og Tori Larsen); *Linguistic Data Search and Preparation* (Koenraad de Smedt); og *Scientific Writing Workshop* (Kari Kinn, Juliane Tiemann og Kimberly Skjelde). For eventuelle fremtidige ph.d.-kurs vil instituttet be om at kursene blir evaluert i tråd med retningslinjene for emneevaluering i kvalitetssystemet for forskerutdanningen.

4. Koronapandemiens påvirkning på ph.d.-utdanningen ved fakultetet

Som meldt i fjor, er det ingen tvil om at korona-pandemien har hatt svært negativ påvirkning på flere av kandidatene og på prosjektene deres. Mange mistet viktig feltarbeid og datainnsamling og måtte legge om prosjektene sine. Konferanser og kurs som skulle inngå i opplæringsdelen ble utsatt. Selv om pandemien fortsatte å sette sitt preg på kandidatene og prosjektene i 2021, er inntrykket at situasjonen bedret seg for de fleste. I noen fall har reiserestriksjonene umuliggjort det som var tenkt som selve kjernen i prosjektene, f.eks. felt- og arkivstudier, og man bør etter vår mening overveie om det kan bli aktuelt med individuelt vurderte forlengelser for særskilt utsatte prosjekter.

Ph.d.- utdanningsmeldingen 2021 ved Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap

Ph.d.-utdanningen og korona-pandemien

Ph.d.-utdanningen i 2020 var betydelig preget av korona-pandemien. Pandemien påvirket prosjektene til enkelte av kandidater betydelig, når det gjaldt datainnsamling, feltarbeidsopphold, arkiv- og biblioteksarbeid, men også oppbygging av og medvirkning i internasjonale nettverk. 2021 har også vært preget av pandemi, om enn ikke med like stor grad som 2020. Flere nedstengninger og hindre for internasjonale reiser har gjort at en del av problemene fra 2020 har vedvart for flere stipendiater. Noen stipendiater fikk tilgang på større eller mindre deler av materialet sitt i løpet av 2021, mens andre har måttet utsatt nødvendige arkiv- og feltreiser til 2022 og noen har måttet omdefinert prosjektene sine. Det har også vært vanskelig å gjennomføre forskeropphold ved utenlandske institusjoner. Videre begrenset pandemien mulighetene til konferansereiser. Instituttets reisestøtteordning som skal gi ph.d.-kandidater mulighet for lengre utenlandsopphold ble dermed i liten grad benyttet.

Oppfølging av stipendiatene

Forskningskoordinator og instituttleder har gjennomført medarbeidersamtaler med 19 ph.d.-stipendiater. Disse samtalene har også fungert som oppfølging av framdriftsrapportene. Forskningskoordinator hadde også flere samtaler og løpende epostkontakt med stipendiater som trengte ekstra oppfølging. Veilederforhold er blitt fulgt opp både i samtaler med stipendiater og veiledere.

Høsten 2021 arrangerte instituttet et oppfølgingsmøte av ARK-undersøkelsen for stipendiater og postdoktorer. I tillegg ble det arrangert et stipendiattreff der både forskningskoordinator og forskerutdanningskonsulent var til stede. Møtet tok opp temaer som stipendiatene ønsket å diskutere. Delvis gjaldt det utfordringer knyttet til pandemien, og delvis gjaldt det informasjonsflyt og møtepunkter på instituttet. Instituttet legger nå til rette for månedlige stipendiatlunsjer og arbeider med bedre informasjonsflyt for stipendiatene som tiltak for å følge opp innspillene fra disse møtene.

Gjennomstrømming, innlevering og disputaser

I 2021 ble det levert inn fem avhandlinger. Tre av dem disputerte i løpet av året. Én avhandling ble underkjent, mens én doktorand ble anbefalt å gjøre mindre omarbeidelser i henhold til fakultetets retningslinjer.

Det er aldri ønskelig at avhandlinger blir underkjent, og instituttet arbeider målrettet med å unngå at det skjer. To av de viktigste tiltakene er midtveisevaluering og sluttseminarer. I løpet av 2021 ble det avholdt seks midtveisevalueringer, hvorav én var en oppfølgingsevaluering fra høsten 2020. Det er også gjennomført tre sluttseminar. To av disse gikk digitalt på grunn av pandemien.

Midtveiseevalueringene blir tillagt stor betydning for å bedre gjennomstrømmingen. Målet er at evalueringsmøtet skal være til hjelp for stipendiaten og dens fremdrift. Stipendiatene blir bedt om å levere utkast til to kapitler eller artikler til evalueringsmøtet. I tillegg leverer både stipendiat og veiledere en rapport som gir en oversikt over progresjonen i løpet av stipendperiodens første halvdel. Instituttleder og forskningskoordinator har hittil avholdt møtet med forskerutdanningskonsulent som sekretær. Høsten 2021 så AHKR behovet for å justere strukturen på midtveiseevalueringene, slik at de kunne fungere som mer informerte faglige møter. Fra og med januar 2022 vil en UiB-intern fagperson bli invitert med på møtet som en ekspertleser av stipendiatens tekster. Instituttleder og forskningskoordinators fremste oppgave blir heretter å vurdere fremdriften i prosjektet, både med tanke på avhandlingsarbeid, utdanningsdelen og pliktarbeid, samt eventuelle andre faglige gjøremål stipendiaten har påtatt seg. Etter evalueringsmøtet blir det en kort pause. Deretter blir stipendiaten tilbudt et møte på tomannshånd med forskningskoordinator.

Blant tiltakene for å bedre gjennomstrømmingen av ph.d.-kandidater spiller oppstartmøtene en viktig rolle. Målet med disse møtene er å ønske de nyansatte stipendiatene velkomne og å gi dem relevant informasjon knyttet til oppstart og ansettelsesforholdet generelt, samt opplysninger om praktisk-administrative forhold. Betydningen av et velbalansert utdanningsløp blir vektlagt, samtidig blir viktigheten av undervisnings- og opplæringsdelen for kandidatens akademiske utvikling tydeliggjort. Som et neste steg arrangerer instituttet pliktarbeidsmøter med nye stipendiater, hvor det lages en plan for undervisning og forskningsadministrasjon tilpasset hver kandidat. Instituttet anbefaler at pliktarbeidet blir planlagt på en måte som frigjør sammenhengende tid til avhandlingsarbeid de siste semestrene i stipendiatperioden.

I samtaler med stipendiater i 2021 er det blitt klart at velkomstprosedyrene må styrkes ytterligere. Det er mye informasjon å ta inn på velkomstmøtet, og en del av informasjonen bør være lettere tilgjengelig i skriftlig form. For de stipendiatene som har pliktarbeid vil det heretter bli avholdt et ekstra møte om rammene for pliktarbeidet i forkant av at planen for pliktarbeidet settes opp. Stipendiater med pliktarbeid får også tildelt en undervisningsmentor, som skal gi råd og veiledning i planlegging og gjennomføring av undervisningen.

Det legges stor vekt på at veilederne skal ha faglig kompetanse innenfor det feltet stipendiaten arbeider med. Det etterstrebes også at alle stipendiatene skal ha én eller to biveiledere, enten internt på AHKR og UiB, eller eksternt.

Opptak og frafall

I løpet av 2021 er det blitt ansatt to stipendiater, begge prosjektfinansierte. Det er også flere pågående ansettelsesprosesser ved utgangen av året. Ved utgangen av året hadde AHKR fjorten stipendiater finansiert av grunnbevilgningen, syv prosjektfinansierte stipendiater og seks eksterne stipendiater.

Enkelte ansettelsesprosesser er særlig utfordrende, fordi mange av søkerne har bakgrunn i andre utdanningssystemer enn de europeiske. Det er utfordrende å få tilstrekkelig dokumentasjon, i tillegg er ikke nødvendigvis utdanningene helt sammenlignbare med de norske gradene. Dette gjør at tilsettingsprosessen kan strekke ut i tid. Dette er særlig problematisk i tidsavgrensede, eksternfinansierte prosjekter. Det er behov for å styrke kompetansen og kapasiteter både på institutt- og fakultetsnivå for å kunne korte ned saksbehandlingstiden.

Én stipendiat sa opp sin stilling i 2021 etter tett dialog med instituttet. Fire ph.d.-kandidater er skrevet ut av programmet. Det er ulike årsaker til at stipendiater slutter, og det kan ikke trekkes noen generelle slutninger.

Instituttet har innvilget flere søknader fra stipendiater som ønsker å forlenge sin deltakelse i programmet. Slike søknader blir behandlet fortløpende, og det blir lagt vekt på kandidatens arbeidsplan og uttalelser fra veilederne. Dette innebærer en forpliktende og tidsavgrenset forlengelse av Ph.d.-avtalen AHKR opplever at ordningen fungerer godt.

Kandidatenes bidrag til forskningen ved instituttet

AHKR har som hovedmål å utdanne høyt kvalifiserte forskere i instituttets fire fag, nedfelt i instituttets strategiske plan for 2018–2022. Ph.d.-stipendiatene står for en viktig del av den nyskapende og oppdaterte forskningen ved instituttet. Det gjør de delvis ved at de bringer inn nye perspektiver i forskningen sin, og delvis ved at de har anledning til å fordype seg i ny empiri. AHKR har tre typer stipendiater; de som besitter åpne stipendiathjemler, de prosjektansatte og eksterne stipendiater som har ansettelse andre steder. De to første gruppene bidrar mest i den daglige virksomheten ved instituttet, mens den siste gruppen har kontor og sin daglige arbeidsplass ved henholdsvis Universitetsmuseet, Chr. Michelsens institutt og Forsvarets høgskole. Disse institusjonene er viktige samarbeidspartnere for AHKR, og stipendiatene bidrar til at det pågår et løpende samarbeid med institusjonene.

Instituttets forskergrupper er viktige fora for forskerutdanningen, og instituttet jobber for at alle stipendiatene skal være tilknyttet en forskergruppe. Dette forutsetter at det både finnes relevante forskergrupper for alle stipendiater, og at forskergruppene er innrettet på en slik måte at det er mulig for stipendiatene å legge fram deler av arbeidet sitt underveis. Noen av forskergrupper ved instituttet har et høyt aktivitetsnivå, men ikke alle. Instituttet ønsker samtidig å justere rammene for forskergrupper slik at det blir lettere å etablere slike grupper. Det arbeides nå med slike justeringer, og et av målene er å legge til rette for at stipendiatene blir best mulig integrerte i forskergruppens virksomhet.

Deltagelse i forskerskoler

Instituttet er medlem av følgende forskerskoler som ledes av andre universiteter: Dialogues with the Past – Nordic Graduate School in Archaeology (UiO), The Norwegian Research School in History (UiO), The Norwegian Research School for Environmental Humanities (UiS). Siden 2016 er AHKR dessuten en av samarbeidspartnere i den internasjonale forskerskolen Religion, Values and Society (RVS). Noen av instituttets kandidater har biveiledere fra utenlandske universiteter og får også på den måten tilgang til et større internasjonalt nettverk.

Ph.d.-programmets opplæringsdel

AHKR følger opp kandidatenes utdanningsløp av registrerer aktiviteter i opplæringsdelen i henhold til ph.d.-programmets krav. I anledning midtveisevalueringer blir kandidater også

bedt om å lage en oversikt over gjennomførte aktiviteter, og opplæringsdelen blir fulgt opp i etterkant.

Instituttet opplever at fakultetets ph.d.-program er godt tilpasset kandidatenes behov. Det gjelder tilbudet om sluttseminar for alle kandidater og delvis også opplæringsdelens sammensetning. Fakultetet har satt i gang arbeidet med å utvikle og utvide tilbudet med kurs i overførbare ferdigheter, og instituttet stiller seg bak dette arbeidet.

Det humanistiske fakultet

Referanse

2022/1218-STBØ

Dato

17.03.2022

Ph.d.-utdanningsmeldingen FoF 2021

Ph.d.-utdanningsmeldingen til Institutt for filosofi og førstesemesterstudier har tatt utgangspunkt i bestillingen fra fakultetet av 2.2.2022 (2022/1218-ELAK). Med unntak av det som følger med naturlig av enda et år med pandemi, skiller ikke denne meldingen seg nevneverdig fra fjorårets melding.

Ved inngangen av 2021 hadde instituttet 8 kandidater i ph.d.-programmet. Ved utgangen av året var det også 8 kandidater. Tre av stipendiatene deltar i NFR-finansierte prosjekt. Én stipendiatperiode gikk ut i løpet av året, og én ny stipendiat ble tilsatt mot slutten av året. Vi hadde to disputaser, men ingen av disse var stipendiater: én disputerte for dr. philos., og én var cotutelle-kandidat.

Slik instituttet ser det er det ingen spesielle problemer med gjennomstrømming, underkjenning og frafall blant stipendiatene på FoF. Nesten alle stipendiatene leverer på tilnærmet normert tid, og de siste ti årene har det ikke vært en eneste underkjenning. Riktig nok har vi enkelte på programmet som ikke er ansatt som stipendiater, men i fast stilling, og som er godt på overtid, men da er det også høyst variabelt hvor mye tid de har til doktorgradsarbeidet. At ingen stipendiater disputerte skyldes naturlig variasjon og en lengre sykemelding. Derimot ser instituttet ut til å kunne få 4-5 disputaser i 2022, som betyr at stipendiatgruppen går gjennom et generasjonsskifte. I det store og hele gjelder det fortsatt at ph.d.-utdanningen på instituttet fungerer svært godt, og at det ikke er behov for spesielle tiltak, med ett unntak, som vi kommer tilbake til.

Som følge av det nye ph.d.-programmet på fakultetet gjennomførte FoF tiltak i 2019 for å avstemme ph.d.-tilbudet på instituttet til det nye programmet, som mellom annet førte til at instituttets årlige statusmøte med kandidatene og veilederne deres, som hadde fungert godt, måtte gå ut av ressurs hensyn, til fordel for systemet med grundige midtveisevalueringer og tilbud om sluttseminar. Foreløpig har inntrykket av det nye opplegget vært positivt.

Midtveisevalueringer og sluttseminar blir utført i tråd med fakultetets detaljerte retningslinjer, med bruk av interne fagekspertter som kommentatorer. Instituttet hadde tre

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Institutt for filosofi og
førstesemesterstudier
Telefon 55 58 23 82
fof@hf.uib.no

Postadresse
Postboks 7805
5020 Bergen

Besøksadresse
Christiesgt. 13
Bergen

Saksbehandler
Steinar Bøyum
55582551

midtveiseevalueringer i 2021. Midtveiseevalueringene er entydig fokusert på å avdekke eventuelle utfordringer i ph.d.-kandidatens progresjon og i så fall finne praktiske løsninger som er gode med tanke på ph.d.-kandidatens videre løp og levering. Dette skal gjøres på en måte som sikrer at både løsninger, ansvarsfordeling og tidsfrister er avklart før møtet er over, og at disse formelt godkjennes i referatet i etterkant. I ph.d.-opplegget slik det nå fungerer, er midtveiseevalueringene et svært viktig tiltak for å sikre gode ph.d.-løp. Instituttet gjennomførte også to sluttseminarer. Også dette tiltaket har mer eller mindre funnet sin form, og fungerer godt som en nyttig sjekk og perspektiv utenfra i ph.d.-kandidatenes innsjutt for de som velger å benytte seg av tilbudet. Selv om sluttseminaret formelt sett er et tilbud, er dette noe vi ønsker at alle skal benytte seg av, og så godt som alle har også takket ja.

Den årlige fremdriftsrapporteringen blir fulgt opp først av møter mellom forskningskoordinator og instituttleder, og deretter, dersom det er nødvendig, av samtaler med den aktuelle ph.d.-kandidat. Fremdriften er generelt god på instituttet. For tiden er det ingen saker som krever formell oppfølging, men et par tilfeller der man følger ekstra med for å sikre gode utvikling mot levering. Instituttleder gjennomfører dessuten medarbeidersamtaler med stipendiatene, og dette er også en arena for å følge opp forhold tilknyttet fremdriften i prosjektene. Ingen av kandidatene er med i ordinære forskerskoler, men noen av dem deltar i *The European Ph.D. Network in Philosophy*, som FoF organiserer sammen med seks internasjonale universiteter.

Et tiltak som det ikke spørres eksplisitt om i bestillingsbrevet, men som bør nevnes, er instituttets ph.d.-seminar. Dette er et forum kun for ph.d.-kandidatene og ph.d.-koordinator der hvert møte er viet til diskusjon av et utkast fra en av ph.d.-kandidatene. Utkastet er normalt fra avhandlingsarbeidet. Alle har lest teksten på forhånd, en medkandidat har påtatt seg oppgaven å tjene som førstekommentator, og ph.d.-koordinator sørger for en runde rundt bordet slik at alle får presentert minst ett poeng. Ph.d.-seminaret fungerer som en samlende faktor i et opplegg der de fleste slike aktiviteter ellers er sentrert rundt forskningsgruppene. Blant fordelene er at ph.d.-kandidatene får et innblikk i hverandres forskningsfelt og samtidig får en anledning til å bli kjent med hverandre. Et slikt ph.d.-seminar er selvsagt ikke ment å erstatte mer spesialiserte fora, fordi den faglige spesialiseringen i filosofi gjør at kandidater med prosjekter innen forskjellige filosofiske underdisipliner som regel ikke kan tilføre mye nytt av rent faglig art. Men nettopp derfor tjener ph.d.-seminaret til å bevisstgjøre kandidatene om utfordringer som angår formidling på tvers av spesialisering – klarhet, argumentasjon, språklig stil, valg som angår presentasjon av bakgrunn osv.

Så godt som alle våre ph.d.-kandidater er aktive medlemmer i forskningsgrupper. Dette er en sentral del både av forskningssatsingen til instituttet generelt, og av våre prioriteringer for ph.d.-utdanningen spesielt. I spørreundersøkelsen som vi gjennomførte for et år siden, rapporterte også kandidatene om at forskningsgruppene er en sentral arena for faglig utveksling og inkludering. Dette er viktig ikke bare for ph.d.-kandidatene selv, men også for forskningsgruppene, siden de fleste av kandidatene også leverer viktige forskningsbidrag. Enkelte av kandidatene har til og med vært blant dem som publiserer mest på instituttet, og kan slik sies å levere «nyskapende forskning».

Vekten på faglig miljø viser seg også i de strategiske vurderingene som instituttet gjør ved rekruttering. Det er instituttet sin strategi at stipendiatstillinger enten blir utlyst på prosjekt eller skal passe inn i en av de aktive, etablerte forskningsgruppene på instituttet. Dette er også i tråd med handlingsplanen for ph.d.-utdanningen som har formulert det å «styrke forskergruppens rolle i veiledningen» som et middel til å nå målet om at «UiB skal styrke fagmiljøenes rolle i utviklingen og gjennomføringen av kandidatenes ph.d.-prosjekter». De gangene det har vært problem med progresjonen til kandidater på programmet, har det

typisk vært når de ikke er godt nok integrerte i aktive grupper, selv om det her naturligvis er vanskelig å vite hva som er årsak og hva som er virkning. Vi ser for oss at slik integrering vil bli enda viktigere i årene som kommer.

*I 2021 hadde instituttet ingen spesielle tiltak innen kvalitetsarbeid med veiledning. Et fellesmøte for ph.d.-veiledere er noe som man i en annen kontekst og på litt sikt enten kan tenke på å gjennomføre på instituttet, eller invitere fakultetet til å ta initiativ til på HF-nivå. Men selv om det her hadde vært rom for instituttet til å gjøre noe, spørs det hvor stort behovet egentlig er, siden våre PhD-kandidater stort sett fullfører på rimelig tid. Det som instituttet helt klart kan bli bedre på, er å følge opp kandidatene med karriererådgiving, siden de fleste av dem ønsker å fortsette med forskning, men møter et svært hardt arbeidsmarked når de er ferdige. Her ser vi frem til hva *UiB Ferd karrieresenter for yngre forskere* kan bidra med.*

Ph.d.-kandidatene har som andre reagert ulikt på den langvarige Covid-pandemien, avhengig av sosial og helsemessig situasjon. Ph.d.-gruppen på instituttet er for liten til at man kan tale om statistikk, men på et mer anekdotisk nivå synes det som om flere har vært reelt preget av de generelle forholdene på måter som har hatt virkning på personlig trivsel og produktivitet. I tillegg til de elementene som har preget de fleste, kommer at ph.d.-kandidatene (1) er i en tidspresset og økonomisk usikker situasjon med kontraktslutt dato og uten fast stilling å falle tilbake på; (2) mister fokus og kontinuitet på prosjekter som krever dette mer enn de fleste arbeidsoppgaver; (3) i flere tilfeller også befinner seg borte fra egen opprinnelige sosiale sfærer (dette siste gjelder mest dramatisk utenlandske kandidater). Utover disse mer psykologiske og sosiale forholdene kommer selvsagt at enkelte har mistet tid og krefter på å bli smittet og syke av Corona. Her er variasjonene store, men i hvert fall enkelte har mistet både energi og kontinuitet på sykdommen. Vi håper og tror at disse virkningene er av kortvarig art.

Steinar Bøyum
Instituttleder
Institutt for filosofi og førstesemesterstudier

Ph.d.-utdanningsmelding for Senter for kvinne- og kjønnsforskning 2021

Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak

I pandemiåret 2021 hadde ph.d.-kandidatene ved SKOK for det meste kommet tilbake til kontorene sine i Parkveien 9. Noen opplevde skrivingen som trått å komme i gang med, og SKOK har dette året hatt fokus på å skape sosialt miljø rundt det å skrive. Senteret arrangerer "Shut up and write"-sesjoner to-tre ganger i uken (med noen opphold), og det ble også arrangert en "Shut up and write"-retreat over to dager for ph.d.-kandidatene. Ph.d.-kandidatene benytter seg av tilbudet, og vi vil videreføre dette arbeidet i 2022.

SKOK har hatt fokus på karriereplanlegging i 2021, og arrangerte i høst seminaret "Career planning for young researchers" der en erfaren gjesteforsker snakket med ph.d.-kandidatene om karriereplaner etter doktorgraden.

Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall

SKOK hadde to disputaser i 2021. Vi tok ikke opp nye kandidater i 2021, og har heller ikke underkjenninger eller frafall. SKOK har nå tre aktive ph.d.-kandidater. En hjemmel går ut i år, og denne vil bli utlyst i 2022. En av våre kandidater er finansiert av satsningen på globale samfunnsutfordringer, og en er finansiert gjennom HF's egen strategiske forskningssatsning.

En ph.d.-kandidat er forventet å levere i 2022 og vi arrangerer sluttseminar i mars 2022. De to andre er halvveis i løpet.

To av tre kandidater skriver monografier, men har likevel allerede publisert artikler. SKOK legger til rette for at ph.d.-kandidatene skal få verdifull erfaring med delta i formidlingsarenaer. De får ansvaret for å arrangere SKOKs årlige debatt og andre arrangementer, og alle tre bidrar på ulike arenaer. En av våre kandidater har fast spalte i BT.

Alle kandidatene er medlemmer av den tverrfaglige forskergruppen "Kjønn- og seksualitetsforskningens grunnlagsproblemer" ved SKOK, legger frem sin forskning på semestervise internseminarer og er ellers aktive på andre seminarer som arrangeres via SKOK, og på stabsmøter. Alle kandidatene er involvert i nyskapende forskning, både tematisk og metodologisk. Vi søker kandidater som kan bidra til å styrke senterets teoretiske profil, innenfor et bredt spekter av tema og tradisjoner. Vi har hatt en strategi på å rekruttere internasjonalt, men i 2022 lyser vi ut en stilling med krav til skandinavisk språk. Det er et dilemma for SKOK som ønsker internasjonal rekruttering, men med få faste ansatte og svært mange studenter har SKOK samtidig stort behov for personer som kan delta i undervisningen som hovedsakelig foregår på norsk.

Grunnhetenes systematiske kvalitetsarbeid

SKOK har få ph.d.-kandidater og disse følges svært tett opp av senterleder og administrasjon. Fremdriftsrapportene leses av forskerutdanningskonsulent, administrasjonssjef og senterleder (der senterleder ikke selv er veileder) og tar tak i punkter som trenger oppfølging. Midtveisevalueringen

skjer ved at kandidaten varsles 6 måneder før. SKOK bruker alltid ekstern kommentator i midtveiseevalueringen, og vi har gode erfaringer med det. Allerede i oppstartssamtalen nevner vi at kandidatene vil få tilbud om sluttseminar i sluttfasen av avhandlingsarbeidet. SKOK har gode rutiner for å arrangere sluttseminar, og skreddersyr tilbudet til behovene til den enkelte kandidat.

SKOK ønsker at UiB/HF- fakultetet bør legge til rette for systematisk veilederopplæring da SKOK er for lite for å gjennomføre veilederopplæring ved senteret.

SKOK gjennomfører medarbeidersamtaler med ph.d.-kandidatene der karriereutvikling er eit tema. Som nevnt over arrangerte SKOK i 2021 seminaret "Career planning for young researchers".

Alle våre kandidater deltar i fakultetets opplæringsdel, og vi forventer at de deltar på eksterne kurs gjennom *Den nasjonale forskerskolen i kjønnsforskning* og den internasjonale forskerskolen *InterGender*.

SKOK arrangerer hver høst en «Ph.d.-stafett: Kjønnsperspektiver i forskning». Seminaret åpner med et to timer langt kurs om kjønnsperspektiver i forskning. Deretter får deltagerne presentere sine egne prosjekter og får tilbakemeldinger fra fagpersoner ved SKOK og andre.

I desember 2021 arrangerte SKOK ph.d.-kurset «Feminist Visions for Justice in Times of Environmental Crises» sammen med den internasjonale forskerskolen *InterGender*. Kurset utforsket feministiske visjoner for miljørettferdighet og var finansiert av klimasatsingen ved UiB. Kurset var heldigitalt på grunn av pandemien. Vi fikk gode tilbakemeldinger på kurset.

SKOK har som målsetning å arrangere ph.d.-kurs hvert år, enten for egen maskin eller gjennom samarbeid med andre. Vi evaluerer alle phd-kurs vi arrangerer.

Korona-pandemiens påvirkning på ph.d.-utdanningen ved fakultetet

Korona-pandemien har hatt stor negativ innflytelse på våre stipendiater, både praktisk (vanskeligheter med å gjennomføre feltarbeid og følgende omarbeiding av prosjekter, og psykisk – i forhold til ekstra stress og usikkerhet, men også fordi vi har et høyt antall utenlandske stipendiater med begrenset nettverk i Norge). Vi har i 2021 prioritert ph.d.-kandidatene som gruppe når det gjelder tilgang til kontorer i Parkveien 9.

Ph.d.-utdanningsmelding for Senter for vitskapsteori 2021

Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak

I 2021 har SVT hatt fokus på å ta vare på ph.d.-kandidatane våre på grunn av pandemien, og vi har prioritert denne gruppa når det gjeld tilgang til kontor i 2021.

Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall

SVT hadde ein disputas i 2021 og tok opp ein ny ph.d.-kandidat. Vi hadde ved utgangen av 2021 5 aktive ph.d.-kandidater og ein ytterlegare byrja i februar 2022. Fire av disse er tilsett på prosjekt, og to er SVTs stipendiatheimlar. I tillegg har vi ein stipendiat som er tilsett ved MN-fakultetet, men som har arbeidsplass og rettleiar ved SVT.

SVT prioriterer å skreddersy egne kurs og seminar i vitskapsteori for våre kandidatar.

Dei tre kandidatane som er tilsett på prosjekt bidreg inn i prosjekta. Alle kandidatane er integrerte i SVTs forskargruppa *Vitskapsteori* og deltek på internseminar annankvar veke. Forskargruppa *Environmental Humanities* sin seminarserie er også aktuell for våre kandidatar.

Ved opptak av nye kandidatar blir det gjort strategiske vurderingar med både med omsyn til rekruttering som kan styrke senterets faglege profil og undervisningsoppgåver, og oppbygging av nye område der kompetanse trengst.

Grunnenhetenes systematiske kvalitetsarbeid

Framdriftsrapportane lesast av ph.d.-utdanningskonsulent, administrasjonssjef og senterleiar, og avvik følgast opp med tiltak. Dei kandidatane som ber om møte får det. Alle kandidatane gjennomgår midtvegsevaluering, og alle får tilbod om sluttseminar.

Alle kandidatane har minst to rettleiarar. Vi fylgjer opp rettleiingsforholda kontinuerleg og gjer endringar der det er naudsynt. Erfaringane dei siste åra har gjort det tydeleg at vi treng eit rettleiarforum lokalt ved SVT, og vil vi etablere dette i 2022. Etter at HF-fakultetet slutta med sine oppstartsseminar for nye kandidatar og rettleiarane deira, har det vore lite fokus på kva det vil seie å rettleie på ph.d.-nivå og vi ser at dei nye rettleiarane hos oss har behov for eit forum å diskutere rettleiing. Kanskje kan HF-fakultetet sjå til korleis SV-fakultetet arrangerer sitt rettleiarforum, der institutta arrangerer seminar om rettleiing på rundgang.

Alle kandidatane får tilbod om medarbeidersamtalar der karriererettleiing er ein naturleg del.

Alle kandidatane deltek i ph.d.-programmets opplæringsdel. SVT er med å drive tre nasjonale forskarskular (*Norwegian Research School in Environmental Humanities, Ansvarleg forskning og innovasjon i Noreg (AFINO)* og *The Norwegian Research School on digitalisation, culture and society (DIGIT)*) og kandidatane våre tek kurs gjennom desse.

Vi arrangerte i 2021 fylgjande kurs og seminar for ph.d.-kandidatar:

SVT arrangerte på slutten av 2021 ph.d.-kurset *Realism/antirealism in theory of science* og 5 av våre ph.d.-kandidatar deltok.

I august 2021 arrangerte SVT i samarbeid med forskerskolen AFINO ph.d.-kurset "Tverrfaglig RRI – AFINOs sommerskole".

I september 2021 arrangerte SVT eit ein dags-seminar om vitskapspolitikk med Merle Jacob.

Korona-pandemiens påvirkning på ph.d.-utdanningen ved fakultetet

I 2021 har kandidatane løyst dei problema pandemien har skapt for kandidatane sine prosjekt, men dei sosiale og psykiske påverknadene er nok store, utan at vi har fullstendig oversikt over dei. Vi vil i 2022 ha fokus på å skape mange sosiale møteplassar for kandidatane våre, og legge til rette for gode arbeidsforhold.